

KANTELU

Olette oikeuskanslerille 15.7.2019 osoittamassanne kirjoituksessa pyytänyt, että sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikön virkaa täytettäessä otettaisiin hakijoiden ansioita vertailtaessa huomioon kokemuksenne kansliapäällikön viran hoidosta ja muista työtehtävistänne, koulutuksenne, toimintanne hyvän hallintotavan ja johtamisen edellytysten luomiseksi sekä ministeriön kansainvälistymiseksi, johtamistaitonne, psykologisten testien tulokset ja turvallisuusselvitys. Toivotte erityisesti, että virkaa täytettäessä ei käytettäisi keskeisenä tosiasiallisena valintaperusteena mitään perustuslaissa kiellettyä syrjintäperustetta, kuten vakaumusta tai yhteiskunnallista mielipidettä.

Olette lisäkirjoituksissanne 14.-15.8.2019 arvostellut sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltua nimitysmuistiota, joka jaettiin esiteltäväksi valtioneuvoston yleistunnossa 15.8.2019. Katsotte, että ansioiden vertailusta muistiossa puuttuu olennaisia tietoja työkokemuksestanne ja toiminnastanne ministeriön kansliapäällikön tehtävässä.

Olen tutkinut kirjoituksenne virantäyttöä koskevana kanteluna.

SÄÄNNÖKSET

Virkanimityksestä päätettäessä yleiset nimitysperusteet ovat perustuslain mukaan taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Taidolla tarkoitetaan koulutuksen tai työkokemuksen avulla hankittuja tietoja ja taitoja. Kyvyllä viitataan tuloksellisen työskentelyn edellyttämiin henkilön ominaisuuksiin. Koetellulla kansalaiskunnolla tarkoitetaan yleisessä kansalaistoiminnassa saatuja viran hoidon kannalta merkityksellisiä ansioita sekä nuhteetonta käytöstä. Yleisiä nimitysperusteita on tulkittava yhteydessä viran kelpoisuusvaatimuksiin ja otettava huomioon viran nimike, tehtäväpiiri ja konkreettiset työtehtävät (perustuslaki 125 §, HE 1/1998 vp s. 179-180).

Kansliapäällikön erikseen säädettyinä kelpoisuusvaatimuksina ovat valtion ylimpien virkojen kelpoisuusvaatimukset, jotka ovat ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Kelpoisuusvaatimuksia koskevan säännöksen perusteluissa määritellään käytännössä osoitetun johtamistaidon osaluokiksi (1) henkilöjohtaminen ja työyhteisön rakentaminen, (2) prosessien tehokkuuden ja laa-

dun parantaminen, toimintojen valvonta ja voimavarojen johtaminen, (3) tulosten aikaansaaminen ja organisaation ohjaaminen, (4) vaikuttaminen toimintaympäristössä ja muutosten johtaminen, (5) julkishallinnon yleisasantuntemus, (6) tehtävän edellyttämä perehtyneisyys EU-asioiden johtamiseen ja (7) kyky jatkuvaan kehittymiseen. Johtamistehtävän osatekijöiden painotukset voivat poiketa toisistaan riippuen johtamistehtävästä. Korkeammassa johtamistehtävässä korostuvat strateginen johtajuus, kyky vaikuttaa toimintaympäristöön ja kyky toimia roolimallina ja koko organisaatiokulttuurin edustajana. Ministeriöiden kansliapäälliköiden tehtävissä korostuvat kyky toimia yhteistyössä poliittisen päättäjän kanssa ja kyky välittää hallituksen ohjelmat ja yhteiskunnalliset tavoitteet hallinnonalan strategioiksi ja tavoitteiksi. Lisäksi perustelujen mukaan johtamiskokemuksella tarkoitetaan henkilöjohtamista sisältävässä varsinaisessa johtamis- ja esimiestehtävässä saatua kokemusta. Virkanimityksen kannalta johtamistehtävän tuloksellisuuden ja laadun arviointi on keskeistä (valtion virkamieslaki 8 §, HE 298/2014 vp s. 27-29).

Virkanimitys on hallintopäätös, johon sovelletaan hallintomenettelyä koskevia yleisiä säännöksiä. Hallintopäätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun (hallintolaki 45 §).

Oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuutta sekä sitä, että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa (perustuslaki 108 §).

OHJEET

Virkanimitysten valmistelussa noudatetaan valtiovarainministeriön antamaa ohjetta. Virkanimitysten perustelut esitetään ohjeen mukaan nimitysmuistiossa. Nimitettävän henkilön valinta perustellaan muistiossa vertailemalla hakijoiden ansiot. Vertailu tehdään yleisten nimitysperusteiden, kelpoisuusvaatimusten ja virkaan kuuluvien tehtävien asettamien muiden vaatimusten perusteella tarkastelemalla hakijoiden koulutusta, työ- ja muuta kokemusta sekä muita ansioita. Muistiota laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota hakijoiden ansioiden tasapuoliseen selostamiseen ja niiden objektiiviseen vertailuun. Virkanimityksiasian ratkaisu perustuu aina kelpoisuusvaatimukset täyttävien hakijoiden pätevyyden ja ansioituneisuuden pohjalta tehtävään kokonaisarviointiin, johon kuuluu myös virkatehtävien hoidon kannalta merkityksellisten henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointi (valtiovarainministeriön ohje VM/2643/00.00.00/2018 s. 18-19).

RATKAISU

Perustuslain yleisten virkanimitysperusteiden ja viran erityisten kelpoisuusvaatimusten täytymisen arviointi on oikeudellista harkintaa. Muulta osin virkaan nimittäminen sisältää nimittävälle viranomaiselle kuuluvaa tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jonka käyttöä lain säännökset sekä hallintolain 6 §:ssä säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet ja virkamiesoikeudelliset periaatteet ohjaavat. Tämä tarkoittaa erityisesti hakijoiden tasapuolista, objektiivista ja asiallista kohtelua nimitysharkinnassa ja nimitysharkinnan lainmukaista perustelemista. Perustuslain yleisten nimitysperusteiden ja valtion ylimmän virkamiesjohdon erityisten kelpoisuusvaatimusten tulkinta sekä niiden keskinäinen painottaminen sisältää harkintavaltaa, joka kuuluu nimittävälle viranomaiselle, ministeriön kansliapäällikön nimityksessä valtioneuvostolle.

Virkanimityksasioissa oikeuskanslerin tehtäviin ja toimivaltaan laillisuusvalvojana kuuluu arvioida, onko nimitysmenettely oikeudellisesti moitteeton. Arvioinnissa tutkitaan, onko nimi-

---

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

tyspäättöstä valmisteltaessa ja tehtäessä otettu huomioon viran yleiset ja erityiset kelpoisuusvaatimukset. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että nimitysmuistiossa on kuvattu nimitysratkaisun kannalta merkitykselliset hakijoiden ansiot oikein ja tasapuolisesti sekä että kunkin hakijan pätevyyden arviointi ja hakijoiden välinen ansiovertailu on tehty asianmukaisesti ottaen huomioon lainsäädäntö ja valtiovarainministeriön ohjeet. Laillisuusvalvonnassa myös tarkastetaan, että nimitysmuistion ansiovertailussa käytetään vain perusteita, jotka ovat johdettavissa viran kelpoisuusvaatimuksista, hakuilmoituksessa mainituista viran menestyksellisen hoitamisen muista edellytyksistä ja virkaan kuuluvista tehtävistä.

Oikeuskanslerin toimivaltaan ei kuulu osallistua sen arvioimiseen, kenet tulisi valita niiden hakijoiden joukosta, jotka parhaiten täyttävät viran kelpoisuusvaatimukset. Tämä on nimittävän viranomaisen tehtävä. Nimittäjällä on oikeudellisten rajojen puitteissa harkintavaltaa muun muassa siinä, miten virkaan kuuluvien tehtävien asettamia vaatimuksia ja hakijoiden ansioita painotetaan. Valtion ylimpien virkojen kohdalla harkintavallan piirissä on myös tulevien johtamishaasteiden ja niiden edellyttämien valmiuksien arviointi sekä tarvittavien valmiuksien painotusten valinta. Hakijoiden työkokemusta, perehtyneisyyttä viran tehtäviin ja suoriutumista aikaisemmista tehtävistä on siten mahdollista hakijoita vertailtaessa painottaa tehtävän asettamien vaatimusten rajoissa. Valitun painotuksen tulee kuitenkin perustua objektiivisiin seikkoihin. Laillisuusvalvonnassa arvioidaan nimittäjälle kuuluvan harkintavallan asianmukaista käyttöä, mutta siinä ei voida mennä tämän pidemmälle eikä siis ottaa kantaa siihen, kuka oikeudellisesti mahdollisista hakijoista tulisi nimittää virkaan.

Valtioneuvoston tänään yleisistunnossaan päättänyt sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikön viran täyttämistä. Olen tarkastanut istunnossa esitellyt asiakirjat etukäteen. Asiakirjoissa ei ollut oikeudellisella tai muodollisella perusteella huomautettavaa. Olen myös ollut läsnä yleisistunnossa nimityksestä päätettäessä. Käytettävissäni olleen aineiston perusteella sosiaali- ja terveysministeriössä ei ole menetelty nimityspäättöstä valmisteltaessa lain tai virkavelvollisuuksien vastaisesti. Asiassa ei ole myöskään ilmennyt, että valtioneuvosto olisi ylittänyt nimittäjälle kuuluvan harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin.

Edellä mainituilla perusteilla kirjoituksenne ei ole johtanut toimenpiteisiini.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Maija Salo

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO
